

ДЕРЖАВНА
СЛУЖБА
ЯКОСТІ ОСВІТИ
УКРАЇНИ

edcamp
UKRAINE

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

за результатами регіональних обговорень
впровадження **соціально-емоційного та
етичного** навчання у закладах загальної
середньої освіти

ЗМІСТ

КОНСОЛІДОВАНІ ВИСНОВКИ	3
СЕН ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	3
КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ, ОКРЕСЛЕНІ РЕГІОНАМИ	4
ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ОРГАНАМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	4
ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ГОЛОВАМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЗАСНОВНИКАМ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	6
ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗАКЛАДАМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	6
ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРАЦІВНИКАМ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	7
УЗАГАЛЬНЮЮЧІ ВИСНОВКИ	8

КОНСОЛІДОВАНІ ВИСНОВКИ

за результатами регіональних обговорень впровадження соціально-емоційного та етичного навчання (СЄЕН)

Ці пропозиції та рекомендації підготовлено за результатами регіональних обговорень, що відбулися у січні 2026 року: 15.01.2026 – місто Луцьк, Волинська область, комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 21 імені Михайла Кравчука Луцької міської ради»; 22.01.2026 – місто Коломия, Івано-Франківська область, Коломийський ліцей № 9 Коломийської міської ради Івано-Франківської області; 29.01.2026 – місто Дрогобич, Львівська область, ліцей № 4 імені Лесі Українки Дрогобицької міської ради Львівської області.

До фахового діалогу були залучені керівники (представники) органів управління освітою, голови територіальних громад, засновники закладів освіти, керівники, педагогічні працівники закладів освіти, керівники (представники) закладів післядипломної педагогічної освіти.

Регіональний формат засвідчив, що розвиток соціально-емоційних навичок більше не сприймається як локальна ініціатива окремих закладів. Він поступово трансформується у стратегічний напрям модернізації освітнього процесу.

Попри відмінності регіональних контекстів, проведені обговорення продемонстрували спільність викликів і консолідованість бачення, а саме: **соціально-емоційне та етичне навчання має стати системною складовою державної освітньої політики, а не факультативною практикою окремих команд.**

СЕН ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Соціально-емоційні навички (СЕН) сьогодні є не додатковим елементом виховної роботи, а передумовою якісного освітнього процесу. В умовах воєнного часу здатність до саморегуляції, емпатії, конструктивної взаємодії, відповідального прийняття рішень і внутрішньої стійкості безпосередньо впливає на навчальні результати, психологічне благополуччя та соціальну адаптацію учнівства.

Міжнародне моніторингове дослідження соціально-емоційних навичок, що проведене Державною службою якості освіти України спільно з ГО «ЕдКемп Україна» у 2022–2024 роках, спрямоване не лише на фіксацію рівня сформованості навичок, а й на аналіз умов, у яких вони розвиваються: у взаєминах з учительством та однолітками, в організації освітнього процесу, у стилі управління закладом освіти.

Дослідження охопило учнівство, а також контекстні дані, отримані від батьківства, педагогів і керівників закладів освіти. Це дозволяє бачити систему

освіти багатовимірно – не лише через призму академічних показників, а як середовище формування особистості.

Для України ці результати мають особливу вагу, адже дослідження проводилося в умовах повномасштабної війни, масових переміщень населення, дистанційного та змішаного форматів навчання. Таким чином, отримані дані є унікальним матеріалом для розуміння того, як функціонує освітня система в умовах тривалого стресу та які фактори підтримують або, навпаки, послаблюють розвиток дітей.

КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ, ОКРЕСЛЕНІ РЕГІОНАМИ

У ході обговорень виокремлено низку системних проблем:

- ✓ відсутність нормативно закріпленого статусу СЕЕН як обов'язкового освітнього результату;
- ✓ фрагментарність впровадження програм і практик (локальні проєкти без системної інтеграції до освітніх програм);
- ✓ недостатня ресурсна підтримка педагогів (методичні матеріали, супервізія, практичні інструменти роботи);
- ✓ переважання теоретичних форматів підвищення кваліфікації педагогів без практичного відпрацювання навичок;
- ✓ відсутність сталого фінансування програм психологічного відновлення;
- ✓ формальний характер моніторингу психологічного клімату в закладах освіти.

Отже, ключовим бар'єром **є не відсутність ініціатив** на рівні закладів освіти, **а нестача системності, міжрівневої узгодженості та чіткого нормативного підґрунтя.**

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ОРГАНАМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Учасники обговорень вважають доцільним:

- ✓ Інтегрувати розвиток соціально-емоційної компетентності до Державних стандартів освіти як наскрізну ключову компетентність або окремий структурний компонент стандартів.
- ✓ Внести курс «Благополуччя та соціальна взаємодія» як обов'язковий складник інваріантної частини освітньої програми (окремий інтегрований курс або наскрізний модуль).

ДОВІДКОВО

Наразі в Україні діють навчальні програми курсу за вибором «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми» для 1-2-их, 3-4-их, 5-6-их, 7-9-их класів:

1. Навчальна програма «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми, 1-2 класи (курс за вибором)» для закладів загальної середньої освіти. – http://bit.ly/program1-2_seelukraine

2. Навчальна програма «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми, 3-4 класи (курс за вибором)» для закладів загальної середньої освіти. – http://bit.ly/program3-4_seelukraine

3. Навчальна програма «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми, 5-6 класи (курс за вибором)» для закладів загальної середньої освіти. – http://bit.ly/program5-6_seelukraine

4. Модельна навчальна програма «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми, 7-9 класи (курс за вибором)» для закладів загальної середньої освіти. – http://bit.ly/program7-9_seelukraine

Усім згаданим програмам надано гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» (рішення експертної комісії з психології та педагогіки державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 23.11.2022, протокол № 2).

Наразі триває розробка відповідної програми для 10-11-их класів.

✓ З огляду на те, що емоційно-етична компетентність уже передбачена професійними стандартами педагогічних працівників, уточнити та конкретизувати її зміст у частині розвитку педагогіки партнерства, навичок емпатійної взаємодії та ненасильницької комунікації.

✓ Запровадити обов'язковий практико-орієнтований модуль із розвитку соціально-емоційних навичок у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

✓ Впровадити курси, присвячені соціально-емоційному навчанню, на педагогічних спеціальностях у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

✓ Передбачити можливість цільового спрямування бюджетних коштів на реалізацію програми психологічного відновлення та підтримки учасників освітнього процесу.

✓ Розглянути нормативне закріплення частини робочого часу педагогічних працівників для ресурсного відновлення, професійної супервізії та колегіальної підтримки як інструменту профілактики професійного вигорання.

✓ Розглянути можливість впровадження практик стійкості, адаптованих для дорослих, а також використання мобільних застосунків для моніторингу емоційного стану.

Зазначені пропозиції відповідають компетентнісному підходу, закріпленому в законах України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту», узгоджуються з сучасними науковими дослідженнями у сфері педагогіки та психології, а також враховують виклики воєнного часу, що зумовлюють необхідність системної підтримки психоемоційної стійкості учасників освітнього процесу.

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ГОЛОВАМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЗАСНОВНИКАМ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На рівні голів територіальних громад та засновників закладів освіти доцільно:

- ✓ Інтегрувати СЕЕН до стратегій розвитку освіти територіальних громад.
- ✓ Передбачити фінансування програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників із практичним компонентом застосування СЕЕН.
- ✓ Підтримувати діяльність психологічних служб закладів освіти та міждисциплінарних команд.
- ✓ Створювати безпечні освітні простори та ресурсні кімнати.
- ✓ Забезпечувати системний моніторинг стану психологічного клімату в закладах освіти та аналіз результатів.

Соціально-емоційне та етичне навчання варто розглядати як **інструмент підвищення якості освітнього процесу**, а не як окремий тематичний курс.

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗАКЛАДАМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На рівні закладу освіти впровадження СЕЕН потребує стратегічного підходу та управлінської послідовності.

Пріоритетними напрямками визначено:

- ✓ Інтеграцію СЕЕН до освітньої програми закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти.
- ✓ Розроблення довгострокової стратегії формування безпечного й підтримувального середовища.
- ✓ Створення ініціативних та професійних спільнот педагогів.
- ✓ Впровадження регулярної діагностики емоційного стану учнівства з подальшим аналізом даних.
- ✓ Застосування відновних практик та принципів ненасильницької комунікації.
- ✓ Залучення батьківської спільноти до формування культури взаємоповаги.
- ✓ Впровадження системної промоції і залучення батьківства до засвоєння практик стійкості і постійне їх виконання разом із дітьми.

ДОВІДКОВО

Я (практикую) СЕЕН. Посібник для роботи з батьківством: навч.-метод. посібник / О. Дегтярьова, Т. Дрожжина, Г. Калужна та ін.; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка, О. Масалітіної. 2-ге вид. К.: ТОВ «Інжиніринг», 2023. 64 с. – <http://bit.ly/practiceseelukraine>

Я (практикую) СЕЕН. Посібник для батьківства: навч.-метод. посібник / Е. Міллер-Керес, О. Дегтярьова, Т. Дрожжина та ін.; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка, О. Масалітіної. 2-ге вид. К.: ТОВ «Інжиніринг», 2023. 60 с. – <http://bit.ly/parentseelukraine>

- ✓ Організацію роботи в малих групах для формування довіри й безпечних взаємин.

Окремо наголошується на необхідності обережного добору навчальних матеріалів з урахуванням можливого переживання, провокування та дразливого впливу в умовах воєнного часу. **СЕЕН має бути інтегрованим у щоденну практику освітнього процесу.**

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРАЦІВНИКАМ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Регіони однотайні в позиції, що ефективність впровадження СЕЕН безпосередньо залежить від внутрішнього ресурсу педагога.

Пріоритетними напрямками професійного розвитку визначено:

- ✓ Розвиток емоційного інтелекту.

- ✓ Навички саморегуляції та стресостійкості.
- ✓ Управління класом без авторитарних методів.
- ✓ Профілактика професійного вигорання.
- ✓ Навчання роботі з дітьми з підвищеним рівнем тривожності та травматичним досвідом.

Педагог є носієм культури взаємодії. Саме тому **розвиток соціально-емоційної компетентності в педагогічному середовищі має стати професійною нормою**, а не ситуативною вимогою.

УЗАГАЛЬНЮЮЧІ ВИСНОВКИ

Соціально-емоційне та етичне навчання – це не реакція на кризу, а довгострокова інвестиція в людський потенціал держави. Йдеться не лише про академічні результати, а про формування здатності зберігати людяність, відповідальність і внутрішню стійкість у складних історичних обставинах.

Лише узгоджені дії держави, територіальних громад і закладів освіти дозволять перетворити соціально-емоційне та етичне навчання з ініціативи окремих команд у сталу практику української освіти майбутнього.

